

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 29. APRIL 1974 • POSTFACH 3 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 17. • PREIS S. FR. 1.00

S ČÍM SOUHLASÍME...

Strašidlo Watergatu při americko- sovětských rozhovorech

Poprvé měla watergateská aféra zřejmý účinek na důležitá sovětsko-americká jednání. Za rozhovorů Kissingera s Leonidem Brežněvem v Moskvě vynaložily obě strany značnou námahu, aby se ujist'ovaly, že jsou přes Nixonovy watergateské potíže stále zavázány politice zlepšování vztahů. Už sama potřeba veřejně zdůrazňovat tyto závazky naznačuje, jak vážně se v Moskvě přemýšlí o Watergatu a o Nixonově budoucnosti. Sovětské úředníky se zvláště horlivě vyptávali amerických novinářů v Kissingerově doprovodu na pravděpodobný průběh obžalovacího řízení proti prezidentovi.

Watergateský faktor byl nepochybně jednou z příčin zklamání nad výsledky rozhovorů mezi Brežněvem a Kissingerem. Kissinger přijel do Moskvy jako vyjednavatel ve slabé pozici a sovětské vedení zřejmě necítilo potřebu snažit se o rychlý kompromis s oslabenou vládou.

Dopisovatel New York Times
z Moskvy

MELANCHOLIE TAKÉ V NATO

Severoatlantická aliance prožívá letos 25. výročí svého založení v chmurnější náladě, než se čekalo. Základní problém je v tom, že ve chvíli, kdy se zdá, že mizí sovětská hrozba, začíná se drobit cement západní koalice. Ani v době prosperity ani v době inflace nechťejí se přetučnělé evropské země semknout a vzájemně se chránit nebo platit plnou cenu — ve formě obchodu a finančních úprav — za americkou ochranu — kterou potřebují.

Nadto má Evropa větší zájem o rozvoj zbraní na odstrašení Ruska než o rozvoj strategie pro případ války. Otázka odstrašující vojenské síly se však nyní klade s menší sebedůvěrou, protože sovětská raketová atomová moc stále nabývá na skutečné i relativní síle v porovnání se Spojenými státy. Naši severoatlantičtí spojenci si stále více uvědomují, že sami jsou příliš slabí, než aby vytvořili vlastní vážnou odstrašovací sílu a že se pravděpodobnost americké akce na záchranu

Evropy v krizi nutně zmenšuje. Nyní když jak Spojené státy tak Sovětský svaz mají nukleární síly pro druhý úder, schopný totálního vzájemného zničení, lze si stále obtížněji představit, že by těchto sil bylo užito v jiném případě, než kdyby šlo o národní přežití. V méně významných případech — včetně vojenských operací v Evropě — by Spojené státy a Sovětský svaz možná raději urovnaly konflikt, než aby se vzájemně zničily.

Tento způsob myšlení vyvolal dvě evropské reakce. Za prvé úvahu, že je nutnější než kdy jindy zachovat značnou americkou vojenskou přítomnost v Evropě. Druhá úvaha byla, že by se bez této přítomnosti mohla celá Evropa stát jakýmsi Středním východem — kde Washington a Moskva podporují své klienty, ale vyhýbají se vzájemné konfrontaci.

Spojenci mají při svém 25. výročí zneklidňující pocit — jako by stáli před stále zřejmější volbou být ještě závislejší na Spojených státech — a platit za to přehnanou cenu — nebo být relativně tak bezbranní, že v budoucnosti nebudou moci zajistit svou nezávislost.

Ale víme, že naprostá důvěra našich spojenců v Ameriku více méně stále klesala. I Joseph Luns, překypující a obvykle optimistický Holanďan, který je generálním tajemníkem NATO, připouští v oficiální publikaci atlantického společenství: "Jsou vážné pochyby o ochotě voličů v západních demokraciích podporovat vlády v otázce výdajů na obranu."

C. L. Sulzberger v New York Times

CITUJME HISTORII, JESTLIŽE JI ZNÁME

Senátor Charles Percy prohlásil, že Anglie konec konců přežila obžalobu krále Karla I. a že v letech 1620 až 1640 bylo v Anglii asi 100 obžalob, aniž se země rozpadla. Senátor se nezmínil, že v důsledku akcí dolní sněmovny v letech 1620 až 1640 vypukla v Anglii roku 1642 občanská válka, která trvala do roku 1646. Právě tak se nezmínil, že než se puritánské frakci podařilo odsoudit krále, provedla armáda v parlamentě čistku pod hrozbou násilí. Kromě toho nevedl senátor (Pokrač. na str. 7)

'Trestná výprava proti Číně'

Svět má starosti. Západ je pronásledován inflací a jeho demokracie postonává. "Třetí svět", onen potencionální gigant neutrality, se zmitá v neklidu způsobovaném nacionalizmem a nedostatkem — netolerancí a neurčitostí cílů a postupů. Východ... Jaké starosti má Východ?

Na první pohled a podle jeho vlastních proklamací je tam všechno v pořádku; vládne tam řád, kázeň, bratrská pomoc a spolupráce. Všechno by mohlo být ještě lepší, kázeň tužší a spolupráce bratrštljší, kdyby nebylo dvou překážek: Západu a Číny.

Onehdy zasedali ve Varšavě představitelé Varšavského paktu. Ujišťovali se navzájem — a dali to slyšet světu — že samotná existence tohoto vojenského paktu je mírová. Varšavský pakt je na stráž, kdyby náhodou Západ, potažmo NATO, začal na něčí suverenitu. Varšavský pakt je organizace mírová a obranná, NATO or-

ganizace útočná, nerudná a veskrze nebezpečná.

Západ, jenž ví, jak se věci mají, na taková tvrzení nereaguje. Snaží se s Východem dospět k dohodám o snížení zbrojení, o zmírnění napětí, o upřímnější opravdovější spolupráci. Východ má také zájem na détente, jenomže poněkud v jiné formě. Vcelku však se Západu neobává. Bude anebo nebude s ním spolupracovat, ale určitě s ním nebude bojovat. Moskva není sebevrah, jako není sebevrah Washington.

Jenomže — co bývalý bratr, Čína? Roztržka Pekinu s Moskvou je hluboká, ve vzduchu je spousta nejistoty, Čína je odhodlaná, domnívá se, že může každopádně spíš získat než ztratit. A Moskva chce zjistit, kam až se může v nepřátelství k Číně odvážit a s kým může počítat jako se spojenci. Řeč je zatím o ideologické válce, nikoli vojné zbraní. Čína má být, podle plánů Kremlu, vyloučena z

lůna komunistické rodiny — ponechána v ideologické hanbě, hozena do jednoho pytle s imperialisty.

Jenomže Čína má mezi komunistickými stranami světa (dokonce i těmi vládnoucími) přátele. Mnozí se na boj Moskva-Pekin dívají neutrálně. To Kreml dráždí; chce jednoznačnou podporu. Už od loňského léta dělá všechno, aby dala dohromady světovou komunistickou konferenci, jejímž neohlašovaným, ale zřejmým cílem by bylo jednomyslné zavržení Číny. Moskva jde za touto konferencí neoblomně. Už se odhodlala volat po ní veřejně. A sice u příležitosti Leninových narozenin, které se onehdy okázale slavily v Kremlu. Brežněvova doktrína uplatněná na Československo, udělala v komunistické jednotě trhlinu. Její velikost — eventuelní zvětšování či zacelování ukáže i chystaná celosvětová komunistická konference, tato "trestná výprava proti Číně".

NEVZPOMÍNANÉ VÝROČÍ

Máme v tomto měsíci jedno zajímavé výročí, o němž pochybujeme, že se bude v Československu veřejně připomínat. Před dvaceti lety, ve dnech 21. — 24. dubna 1954 zasedal v Bratislavě senát trestního kolegia Nejvyššího soudu. Za uzavřenými dveřmi, v podvodném procesu — odsoudil k trestu vězení na doživotí slovenského politika, bývalého předsedu slovenského Sboru pověřenců dr. Husáka. Gustáv Husák byl obviněn a pochopitelně i povinně usvědčen z tak zvaného buržoasního nacionalismu, který byl tehdy v rámci nebezpečí takzvaného titoismu, zvláště nebezpečným zločinem. Gustáv Husák byl ostatně zatčen už 6. února 1951 — přímo v budově sekretariátu Ústředního výboru Komunistické strany Slovenska a vyšetřovací orgány měly tedy víc než tři roky času příslušné obvinění vy-

myslet. Připsaly mu pak ještě četné další zločiny a nepravosti. Ještě 29. července 1956, v roce dvacátého sjezdu sovětské komunistické strany, psala bratislavská Pravda, že Gustáv Husák jako bývalý pověřenec vnitřní převzal do svých služeb v podstatě celé fašistické žandárstvo, dezorientoval stranu, vystupoval diktátorsky a měl tendence vydávat své názory za usnesení strany. To proto, aby se našlo jiné zdůvodnění pro jeho uvěznění, když se původní koncepce stalinistické žaloby a rozsudku stala neudržitelnou.

Gustáv Husák byl počátkem padesátých let obětí zuřivých čistek, doprovázejících neméně zuřivý boj o moc a o přízeň Stalinovy Moskvy. Byl uměle vyhledán — tak jako tolik jiných — jako nepřítel strany ve vlastních řadách, kterým pochopitelně nikdy nebyl. Naopak, jeho

zásluhy o komunistickou moc na Slovensku jsou nemalé. Byl zatčen za Gottwalda a k doživotí odsouzen za Zápotockého, kteří oba dobře znali pravdu. Propuštěn byl až po amnestii z května roku 1960, rehabilitován až v roce 1963. Plných osm let tedy strávil v nelidských vyšetřovnách, věznicích a táborech totalitního státu. Zdálo by se, že tato tvrdá a nespravedlivá škola ho jako právníka musela jednoznačně poučit o právu a spravedlnosti v diktatuře.

Do politického života uvedlo Husáka v plném slova smyslu až pražské jaro. Za ním stáli i jeho přátelé především z reformních kruhů. A Gustáv Husák se také veřejně hlásil k myšlence demokratické reformy a z málokterých úst to mohlo znít upřímněji a oprávněněji. Svým pohnutým osudem si (Pokrač. na str. 7)

O ČESKOSLOVENSKU

Vietnamci do ČSSR

Podle mezivládní dohody, uzavřené v Hanoji, bude se v čs. stavebnických závodech v příští době zaškolovat 5000 vietnamských praktikantů. První skupina přijede do Československa už v červnu. Cílem pomoci je "přispět k urychlené stabilizaci severovietnamského hospodářství".

Voda pro Vary

Město světoznámých léčivých pramenů — Karlovy Vary — trpí nedostatkem pitné vody. Ve 12 léčivých pramenech (největší vřídlo chrli každou minutu až 2000 litrů vody) je tekutiny dostatek. Zdroje normální vody však ubývají. Karlovy Vary musely zastavit bytovou výstavbu, protože nový zdroj — nádrž na Lomnickém potoce u Stanovic, jižně od města — bude k dispozici nejdříve za pět let. Tento zdroj má pak dodávat 600 litrů pitné vody za vteřinu. Zatím se při údržbě lázeňských van, bazénů a zahradních záhonů přешlo na vodu tepelskou. Kontrola dolehla i na výroby porcelánu a skla. Každý ušetřený hektolitr vody znamená statisticky hodnocenou čárku a pečlivě se sleduje.

Fakir na kolonádě

V Karlových Varech se konal za účasti umělců z 30 zemí 10. mezinárodní festival moderní magie. Zároveň se uskutečnil seminář o světových novinkách v mikromagii a trhy kouzelnických rekvizit a pomůcek. Někteří z 800 účastníků předvedli své výkony i na veřejných prostranstvích. Nejvíce pozornosti vzbudil fakir Šulič, který uleh na podložku s ostrými hřebíky a dal se přejet osobním automobilem Škoda.

Hoří!

Jarní sucho, které panuje v celé západní a střední Evropě, způsobuje zvýšené nebezpečí požárů. Čs. úřady stále upozorňují na škody, které znovu a znovu vznikají při vypalování trávy v zemědělských oblastech. Ve Slavkově u Brna nedávno z této příčiny vyhořel sklad gumového zboží. Z důvodů dosud neznámých hořelo i v hotelu Krakonoš ve Špindlerově mlýně. Škoda ve dvou staré budově se odhaduje na víc než milion korun.

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Rodí se děti

Loni se v Československu narodilo 274.000 dětí, což je největší počet za posledních 20 let. I za první letošní 2 měsíce se narodilo o 5000 dětí víc než za stejnou dobu loni. Vzestupnou tendenci lze kromě normálních populačních trendů připsat i snaze režimu zastavit stále klesající počet obyvatel výhodami pro mladé manželství s dětmi. Objevují se však nové problémy: je málo míst v porodnicích, je a bude nedostatek míst v jeslích a mateřských školkách, a pak po čase i ve školách. Větší porodnost klade větší nároky i na zásobování trhu, především dětským zbožím.

Svoboda doma

V polovině dubna oznámila Kancelář presidenta republiky a vedení pražského Státního sanatoria, že prezident Svoboda byl propuštěn z nemocničního do domácího léčení. Druh nemocí nebyl ani tentokrát upřesněn.

Filmový festival

Už čtrnáctý ročník festivalu filmů pro děti probíhá v Gottwaldově (Zlín). Mezi filmy zahraniční produkce, (jichž je deset) uvidí diváci i americký seriál o medvědích. Pro vítěze ve skupině pětadvaceti krátkých a pěti celovečerních filmů a filmů zahraničních jsou připraveny ceny: Zlatý střevíček, Cena Jiřího Trnky, Stříbrná píšťalka a další.

Pro anglické zemědělce

Tři stovky československých traktorů značky Zetor bylo za první čtvrtletí vyvezeno do Velké Británie. Angličané jsou s nimi spokojeni a kupují Zetory už od roku 1963. Ročně Československo exportuje do Británie na tisíc třista traktorů.

Studené velikonoce

Už po několikáté zasáhlo středoevropské velikonoce studené počasí. Až do svátků bylo slunečno a poměrně teplo. Svátky však přepadla studená vlna se sněhem a s nočními mrazy, které především ohrožily úrodu ovoce. Někteří stromy už plně rozkvetly. Na své si znovu přišli milovníci zimních sportů.

PROMARNĚNÝ ČAS

S počátkem dubna začíná pro tisíce mladých mužů v Československu dvouletá vojenská služba. Dvouletá vojenská služba ve státě, na jehož území zůstaly po násilné invazi v srpnu 1968 rozmístěny zahraniční vojenské jednotky. Rudé právo napsalo v úvodu, píném oslavného pathosu: "Nemálo oslavů je právem hrdo na to, že jejich synové vzorně plnili vojenské povinnosti a dožrali politicky natolik, že se vrátili do občanského života s průkazy kandidátů strany." V řadě západních zemí se mladí muži nevracejí rovněž z vojny s prázdnými rukama. V deník Süddeutsche Zeitung — který vychází v Německé spolkové republice — piší: "Pověstná imaginární maršálská hůl v tornistře, jež byla kdysi symbolem šancí na vzestup několika málo jednotlivců, to dnes už nikomu nic neříká. Zato si dneška prakticky každý voják odnáší do občanského života mistrovský list nebo diplom, stvrzující schopnost vykonávat nějaké praktické povolání. Odborné vyškolení děsloužících vojáků odpovídá náročným požadavkům jak vojenského tak civilního života." Samozřejmě, že se komentátor v komunistických novinách může domnívat, že kandidatura na členství v KSČ je něco daleko podstatnějšího. Z hlediska společenské užitečnosti, z hlediska praktické individuální ceny jednoho a druhého se ovšem mají věci podstatně jinak.

Šetří se benzín

Po drastických vzestupech cen benzínu vyzývá teď čs. vláda motoristy, aby šetřili benzínem. Všem státním — hospodářským a společenským organizacím bylo uloženo, aby snížily plánované přírůby autobenzinu a motorové nafty o 10%. Ovšem za podmínky, že zároveň bude přepraveno vše, co je v plánu. Podle statistik se využití nákladních aut pohybuje mezi 62 — 68%; využití nosnosti kolem 85%. Pro přepravu menších nákladů chybějí vozy s nosností 1,5 — 3 tuny. Zároveň se brojí proti tomu, že mnohé podnikové vozy parkují v noci před bydlíšti řidičů; jejich výkon tak zahrnuje i řidičovy cesty do práce a domů. K úspoře benzínu má přispět také připravované omezení maximální rychlosti.

Nejde však jen o takové využití času vojenské služby, jež by bylo prospěšné později i v občanském životě. Jde také — a to zvláště o její délku. V Československu slouží mladý muž na vojné zpravidla dva roky, u speciálních služeb ještě déle. V západní Německu trvá aktivní vojenská služba jen půldruhého roku. Stejně ostatně jako v Holandsku. Ve Francii jsou na tom mladí muži ještě lépe, protože je na vojné drží jen 16 měsíců — podobně jako v Dánsku. Pouze 15 měsíců trvá vojenská služba v Itálii a v Belgii, na 12 měsíců ji zredukovali v Norsku a dokonce jenom na půl roku v Lucemburku. Některé západní země systém všeobecné povinné vojenské služby vůbec zrušily a nahradily jej systémem výběrové vojenské služby jako Amerika anebo systémem vojáků z povolání na podkladě dobrovolnosti jako Velká Británie anebo Kanada.

Avšak nejen mladí muži v západní Evropě na tom, pokud jde o délku povinné vojenské služby podstatně líp — než jejich generační vrstevníci v Československu.

Pohřeb kardinála Trochty

Zpráva Čs. tiskové kanceláře zněla: "Na litoměřickém hřbitově byl pohřben sídelní biskup, kardinál dr. Štěpán Trochta." Teprve západní korespondenti přinesli o pohřbu některé podrobnosti. Především základní dojem: podle striktních úředních nařízení se pohřební obřady nesměly stát žádnou záminkou k "demonstraci". Nebyl proto veřejně ohlášeno se termín pohřbu. Přesto se v Litoměřicích sešlo velké množství lidí, kteří se 16. dubna už za ranní tmy scházeli ke katedrále, kde ležela jen rakev s dvěma kyticemi. Mnoho lidí pak ještě zůstalo před vraty kostela. Requiem celebrouval pražský světící biskup Tomášek za přítomnosti čs. episkopátu, vídeňského kardinála Koniga, berlinského kardinála Bengsche a krakovského kardinála Wojtyły. Polský primas — kardinál Wyszyński, ač ohlášeno, na pohřeb nepřišel. Vatikán zastupoval arcibiskup Poggi. Rakev s Trochtovými pozůstatky pak byla vynesena z katedrály do pohřební

Oproti dvouleté vojenské službě v Československu trvá totiž povinná vojenská služba v zemích Varšavské smlouvy ve východním Německu a v Polsku půldruhého roku. A v Rumunsku dokonce jen 16 měsíců. Přirozeně se tedy klade otázka, proč právě Československo nenapodobí příklad svých mnoha sousedů a nevyužije mladých sil hospodárněji a společensky užitečněji nežli činilo dosud?

Odnětí občanství

Slovenské ministerstvo vnitra odňalo státní občanství prof. Eduardu Goldstückerovi, protože "vyvíjí v cizině nepřátelskou činnost proti republice, kterou porušuje její zájmy." Prof. Goldstücker, který se narodil na Slovensku, byl po válce čs. vyslancem v Izraeli, pak v 50. letech vězněn, později vyučoval germanistiku na Karlově universitě. V r. 1968 se stal předsedou Svazu čs. spisovatelů. Od sovětské okupace žije ve Velké Británii, kde vyučuje na universitě v Sussexu. Jeden rok hostoval také na amerických universitách.

ho auta bez ozdob. Úřady nepovolily ani průvod na kilometr vzdálený hřbitov s biskupskou hrobkou. Smuteční hosté museli nasednout do osobních vozů a autobusů — které je onen kousek cesty odvezly. Také nad hrobem promluvil biskup Tomášek, který označil zemřelého za člověka práce, obětí a lásky. Proti původně stanovenému protokolu se po oficiálním aktu ujal slova starší muž, který vzpomenuk kardinálovy památky jmenem jeho bývalých spoluměňů z nacistického koncentračního tábora Mauthausen. Shromáždění lidé pak spontánně zazpívali čs. státní hymnu a svatováclavský chorál. Kromě té výše uvedené jednověte zprávy se k osobě a životu zemřelého kardinála Trochty vyjádřily v nekrologu pouze Katolické noviny. Strach z mrtvých poetivých lidí, kteří jako například dr. Trochta netrpěli jen v nacistických, ale i v komunistických žalářích, dnešní čs. režim stále obchází. Jako memento, které se nedá nikdy odehnat.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU?
ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly bodrce místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud hývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

AMERICKÉ LISTY,

283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08862

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a přikládám šek (Money order) na \$ jako předplatné na celý rok.

Jméno: .....

Adresa: .....

Roční předpl: \$7.00. USA a Kanada \$8.00

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

PRÁVO NA EXISTENCI

V rozšířeném švýcarském týdeníku Die Weltwoche vyšel v překladu do němčiny dopis české novinářky Věry Šťovičkové, který napsala dvěma čelným stranickým funkcionářům o svých zážitcích při pokusech najít zaměstnání. Die Weltwoche představuje pisatelku listu takto: Věra Šťovičková-Heroldová patřila v údobí "pražského jara" k angažovaným reformním novinářům. 21. srpna 1968 vytrvala s jedním kolegou u mikrofónu až do chvíle, kdy byl rozhlas obsazen. Věra Šťovičková píše: "Předpokládala jsem, že bude těžké, ale že nebude nemožné najít nové místo. Snažila jsem se o to půl roku a během posledních tří měsíců jsem tomuto ú-

vat lidi vyloučené ze strany. Zákaz vydaný stranickými orgány různých stupňů, od ústředního výboru až po závodní organizaci — podle významu podniku. Po vyjednávání na víc než sto pracovních místech jsem dospěla k poznání, že tu nejde o zvlášť jednotlivců, nýbrž o diskriminaci, která je součástí politické linie strany. Že strana, která je vedoucí silou v našem státě upírá stovkám lidí právo pro tento stát pracovat, tak či onak mu sloužit tím, co umějí . . .

Dovolte mi, vážení soudruzi, abych vás informovala, že jako komentátorka československého rozhlasu, s víc než dvacetiletou praxí, specializovaná na problémy třetího světa, se zkušenostmi z tuctů zemí, v nichž jsem působila jako rozhlasová zpravodajka, s jazykovými znalostmi — nejen že nemohu pracovat ve svém oboru, ale že od 1. října 1973 nesmím zpracovávat ani víc než staleté dokumenty Náprstkova musea o asijské, africké a americké kultuře. Nesmím také například dělat reklamu pro textil, konfekci nebo kosmetické zboží, nesmím pracovat jako textačka reklamních fotografií, nesmím překládat dokumentační materiál pro botaniky nebo ve zdravotnictví, ba nesmím pracovat ani jako archivářka ústavu ozdobného zahradnictví; nesmím být nikde zaměstnána jako cizojazyčná korespondentka, ani jako knihovnice nebo pomocná knihovnice, dokonce ani v technických knihovnách ve stavebnictví.

Nesmím dělat technické překlady k účelům kompjútrového zpracování, nesmím pracovat jako vrátný, znalý cizích jazyků — a jak se ukázalo na konci mé strasti plné cesty, nesmím pracovat dokonce ani ve skladě nebo jako uklízečka v Národní galerii. Samosebce se rozumí, že nemám možnost práce ani ve volném výkonu povolání —

poněvadž mi žádný podnik nesmí zaplatit honorář za jakoukoli práci. at' už by šlo o texty nebo překlady — ačkoliv mám u nakladatelství dobrou pověst jako překladatelka beletrie.

Když jsem byla v roce 1970 po 21 letech propuštěna z rozhlasu, bylo mi to vysvětleno tak, že postavení politického komentátora je mocenská pozice, již strana musí vyhradit lidem, kteří se po roce 1968 angažují pro její politiku. Dívá se tedy teď strana na umývání schodů v Národní galerii jako na mocenskou pozici? Anebo je mocenskou pozicí reklama na kosmetiku a textil? Něco takového se při nejlepší vůli nedá pochopit jako politické opatření, ale jen jako msta ze slepé zásti vůči lidem — kteří jsou bez ochrany, poněvadž všechny teoreticky k tomu účelu vytvořené organizace, například odbory — jsou jenom výkonnými orgány těchto směrnic.

Vážení soudruzi, opětovně jsem slýchala, že u nás stranická legitimace není pracovní průkaz. Dovolte, abych konstatovala, po půl roce marného hledání práce mimo Okruh svého povolání — to jest mimo okruh politického novinářství — a novinářství vůbec — že jsem každému ochotna s plnou zodpovědností potvrdit, že u nás stranická legitimace pracovní průkaz je; že ztráta stranické legitimace se rovná téměř ztrátě práva na existenci.

Není pravda, že "všichni občané mají před zákonem rovná práva" — není pravda, že "společnost pracujících zajišťuje rovnoprávnost občanů vytvořením stejných možností a stejných příležitostí ve všech oborech života společnosti". Diskriminace občanů vyloučených ze strany je porušením ústavy, u jejíž kolébky strana stála, je porušením Všeobecné deklarace lidských práv, k jejímž zásadám se Československo hlásí. Z nejvyššího stranického místa bylo se zřetelem na některé lidi, jejichž osud se podobá, řečeno, že pracují jen ze vzdoru jako topiči nebo skladníci; že by mohli vykonávat kvalifikovanou práci, jen kdyby chtěli . . . Po půlletém strastiplném hledání a na konci svých sil jsem přejala místo uklízečky. Bylo to poprvé, že se nikdo nestaral o to, že jsem vyloučená ze strany. Abych předešla podobným výrokům o sobě — jako jsou ty, o nichž jsem se před chvílí zmínila, chtěla bych vás, vážení soudruzi ujistit: nepracuji jako uklízečka ze vzdoru nebo z provokace. Je to mnohem jednodušší: je to jediná práce, v jejímž výkonu mi stranickou linií není zabráněno. Ujistuji vás, že ráda přijmu první, své kvalifikaci přiměřené zaměstnání, hned jakmile se mi to přestane znemožňovat."

O CENZUŘE

Chceme-li střízlivě posoudit dosah nového zavedení cenzury v Československu před pěti léty, je na místě otázka, jaké důsledky mělo její uvolnění kolem poloviny šedesátých let a její zrušení v roce 1968. Jenom ziskem z držení nějaké hodnoty lze měřit její ztrátu — a v tomto případě z toho usoudit, o co společnost cenzurou přišla.

Zrušení cenzury obvykle pokládáme v prvním plánu za odstranění překážky ve volném toku aktuálních informací. Za druhé — a to je patrné v československých souvislostech mnohem důležitější — neomezován cenzurou, rozrůstá se okamžitě repertoár témat lidského myšlení. Znovu jsou na pořad dne uváděny problémy, jejichž usměrněné řešení už dávno neuspokojuje; k nim pak přibývají témata, která nikoliv proto, že by byla na okraji zájmu, ale právě proto, že skutečné lidské zájmy silně přitahují, jsou z ideologických důvodů předem nepřístupná.

Vnější obrazem tohoto procesu je nezadržitelný růst nových publikačních možností v letech uvolňování a jejich exploze na jaře a v létě 1968.

Československý intelektuál — neboť především o něho tu jde, je-li řeč o cenzuře — nemohl téměř dvacet let reflektovat ani svou vlastní situaci přiměřenými prostředky, ani nemohl reagovat na duchovní a kulturní vývoj světový, který se právě v této době zrychlil v závratné tempo. Být sebe izolovanější, nemohl přehlédnout, že doba nastoluje zcela nové problémy a že k nim hledá zcela nová, i technicky a řemeslně dosud nevídaná řešení. Nechtěl "dohánět a předhánět", ale tisněn existenciálními problémy, které jsou člověku vlastní, svízelně se dopracovával objevů, o nichž si už jinde povídali vrabci na střeše. Objevil Kafka a poznal se v něm. Z pomluv se cosi dozvěděl o kybernetice a pochopil, že se bez ní zakrátko nikdo nebude moci obejít. Po svém a zcela originálně se dopracoval k lettrismu a výtvarnému abstraktivismu. Na starých, dobře zbudovaných základech rozvíjel surrealistickou aktivitu . . . Dokázal, že lidská kultura závisí daleko více na nezníčitelné potřebě sebezkoumání a sebeuvědomování než na blahověti toho kterého politického a mocenského systému.

Zrušení cenzury uvolnilo síly, které se v skrytu sbíraly celých dvacet let, které se tříbily a rostly v malých enklávách. Dosud byla jejich působnost na tyto enklávy omezena — s uvolněním cenzury se staly kvasem a programově se chtěly stát plnoprávnou součástí společenské struktury.

V tomto snažení snadno rozeznáme dvě tendence —

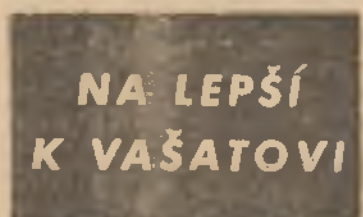
ostatně nikterak ostře ohraničené, které se prolínají a překrývají. Jedni se pokoušeli hlavně o to, včlenit i tu svou zlou a nejhorší tragickou zkušenost do životní a kulturní kontinuity; druzí se především snažili rychle veřejně vyslovit a dát na vědomost, co sice už bylo přesně artikulováno, ale muselo zůstat utajeno. První dosáhli svého cíle alespoň potud, že definovali skutečné obsahy lidské praxe v uplynulých dvaceti letech a postavili tak onen režim, tento dnešní režim i kteroukoli z možných příštích vlád před prokazatelnou dějinnou skutečností totalitární brutality, kterou lze stokrát zamlčovat, ale nelze ji dočista popřít. Druzí většinou stroskotali, neboť se jim nedostalo potřebného času. Co bylo naznačeno v těch několika měsících jednoho "milostivého léta" a několika měsících tvrdošíjného vzdoru, nám sice dovoluje tušit, jak rozsáhlé, hluboké a nepředvídatelné byly ony duchovní rezervy, na něž už nedošlo, ale jakožto společensky účinný fenomén do života nevstoupily a obraz skutečné "obrody" autentičtějšímu neučinily. Tak se stalo, že standardními díly československé humanizace a demokratizace se staly výtvo-ry, zahleděné spíš dozadu a zabývající se spíše revizí minulého než projektem budoucího, a představiteli tohoto hnutí spíše obrácení hříšníci nežli vytrvalí lidé domyšlených dějinných koncepcí. Na co už nedošlo, je ona samozřejmost pocitu, že svoboda slova je právo.

O co nás připravila znovu zavedená cenzura je ne šance, ale docela reálná perspektiva, že se opět staneme, jak k tomu všechno směřovalo, nikoli prorokem Evropy, ale její normální integrální součástí. Nejde v prvé řadě o to, že byly umlčeny hlasy, které hlasitě vykřikly, co všichni věděli, ale že se celek národní kultury nemohl projevit tím čím vskutky byl a jest — jako bohatá a mnohotvárná struktura.

Zbylo tu však přece jen jedno nesporné pozitivní poučení. Není žádného důvodu se domnívat, že to, co zrálo ve skrytu v nejtěžších letech, pojednou opět zaniklo, když to bylo znovu zatlačeno do podzemí a na periferii. Tím méně máme právo se to domnívat, když na rozdíl od někdejších časů jsou dnes na periférii mocenského centra téměř všichni.

Polovina produkce

na export je určena ve sklárnách v Lenore. V současnosti tu vyrábějí broušené sklo a štítkované láhve pro lékárny na vývoz do Sovětského svazu. Ale pracuje se i na zakazkách za tvrdé valuty — pro Austrálii, Kanadu, Švédsko a Itálii. Měsíčně putuje do ciziny zboží za 1/2 mil Kčs.

silí věnovala všecek svůj čas. Odpovídala jsem na všechny inseráty, ucházela jsem se o volná místa, o nichž jsem se dozvěděla od kolegů a známých a později od tuctů cizích lidí, kteří se pokoušeli ulehčit můj osud.

Všude jsem byla odmítnuta a to zdaleka ne jen v oborech v kulturní oblasti. Dostala jsem zaničavou odpověď od podniků, kde jsem se dostala na první místo ve veřejném soutěžním výběrovém řízení nebo kde má žádost o místo byla vybrána jako první z odpovědí na inserát. Jakmile však vyšlo najevo, kdo jsem, anebo prostě, že jsem byla vyloučená ze strany, následovalo zamítnutí. Byla jsem odmítnuta s výrazem politování nad tím, že je třeba zřeknout se kvalifikované pracovní síly a obsadit místo méně kvalifikovaným uchazečem nebo vůbec je nechat neobsazené. Avšak všude platí zákaz zaměstná-

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U.S.A.

OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!

WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 676-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SOPOCI
Secretary

ISRAEL V PALBĚ
OSN

Vojenské operace na Golan-
ských výšinách v Sýrii trva-
jí a nabývají jak na rozsahu,
tak na urputnosti. Ale Bez-
pečnostní rada Spojených
národů, která se sešla k mí-
mořádnému zasedání v New
Yorku, nejednala o nich —
nýbrž o stížnosti Libanonu,
který žádal potrestání Israele
za přepad šesti libanonských
vesnic. Jak je známo, Israel
podnikl zmíněnou trestní akci
jako odvetu za předchozí
útok palestinských záškod-
níků na jednu vesnici v Is-
raeli, za útok, jemuž padlo
za obět 18 lidských životů.
V rozpravě sovětský delegát
Malik se postavil na stranu
Libanonu a s odůvodněním,
že Libanon nenese odpověd-
nost za palestinské záškod-
níky a jejich činy, kdežto
Israel je odpovědný za své
počinání, žádal, aby Bezpeč-
nostní rada nejenom Israel
odsoudila, nýbrž i podrobila
sankcím, jejichž povahu bli-
že nespecifikoval. Čínský de-
legát Chaung Ten rovněž se
přimlouval za ostré odsouze-
ní Israele, ale o jiných opa-
třeních nehovořil. Britský
delegát projevil porozumění
pro rozhořčení, jež přepad
palestinských záškodníků vy-
volal v Israeli, ale nicméně
soudil, že se na násilí nedá
odpovídat násilím. Francouz-
ský delegát konstatoval, že
postup palestinských záškod-
níků poškozuje Palestince —
ale zásah Israele odsoudil.
Spojené státy do rozpravy
nzasáhly a zasedání bylo
odročeno na neurčito. Právě
tak bezvýsledně pokračuje
průběh mimořádného Valné-

Mezinárodní přehled

ho shromáždění Spojených
národů, zabývající se prob-
lémem surovin. Nový tón
vnesl do rozpravy sovětský
velvyslanec Malik, který se
pokusil spojit problém hospo-
dářského rozvoje nevyvinu-
tých zemí se záležitostí uvol-
nění napětí v mezinárodních
vztazích, zejména v poměru
mezi západem a východem.
Hned nejbližší řečník po Ma-
likovi, senegalský delegát —
vznesl námitky, že politický
problém uvolnění napětí ne-
má nic společného s ekono-
mickým problémem surovin a
že by se tudíž tyto záležitosti
neměly spojovaly. S tímto ná-
zorem souhlasil čínský de-
legát, který si vyložil sovětský
návrh jako snahu sabotovat
postup Valného shromáždě-
ní, zejména proto, že by se
týdny a týdny mohlo deba-
tovat o tom, které státy jsou
vykořisťovatelé a útočníci.

Jiní delegáti, vesměs z ho-
spodářsky nevyvinutých ze-
mí, rovněž sovětskému ná-
vrhu oponovali s odůvodně-
ním, že jejich země nebyly
dotázány na mínění, když se
začal dialog o uvolnění na-
pětí mezi Washingtonem a
Moskvou. Velmocenská roz-
prava o détente úplně opo-
minula fakt, že je na světě
chudoba, zaostalost, hlad —
že v těchto životních pod-
mínkách existuje sedmdesát
procent obyvatelstva na svě-
tě. Uvolnění napětí mezi
velmocemi nebude nic plat-
né, jestliže lidé v chudých
zemích budou musít dál žít
v dosavadních poměrech.

PŘEDVOLEBNÍ
FRANCIE

Svou kandidaturu na úřad
francouzského presidenta o-
hlásil ministr financí Vale-
ry Giscard d'Estaing, který
je šéfem Nezávislých repu-
blikánů. Stal se po ohláše-
ných kandidátůch Edgara
Faure a bývalého minister-
ského předsedy Chabana Del-
mase třetím uchazečem z
vládního tábora. Sjednocená
levice potvrdila, že má už v
prvním kole zájem na posta-
vení společného kandidáta
Françoise Mitterranda. Sjed-
nocenou levici tvoří Mitter-
randovi socialisté, komuni-
sté a levicoví radikálové. Ty-
to strany se dohodly také na
společném programu, který
podporují i socialistické od-
borové organizace CFDT a
komunistické odbory CGT,
jejichž šéf Seguy je zároveň
členem politbyra strany. Ně-
kteří pozorovatelé soudí, že
bylo možná chybou postavit
Mitterranda hned do prvního
kola jako společného kandi-
dáta levice. Kdyby totiž byli
komunisté jako strana, která
v parlamentních volbách do-
káže pravidelně kolem sebe
soustředit jednu pětinu ode-
vzdáných hlasů, donucení
postavit vlastního kandidá-
ta a kdyby Mitterrand v
prvním kole dosáhl ve sro-
vnání s tímto kandidátem ú-
spěchu, byli by si socialisté
později mohli více vyhlídat
při sestavování vlády. Mit-
terranda kandidátka má
ovšem ještě další nedostatek:
může už v prvním kole zne-
klidnit ty voliče, kteří by
zelela jistě dali své hlasy
sjednocené levici v kole dru-
hém. Jinými slovy, donutit
je, aby se hned od počátku
angažovali pro vládního kan-
didáta.

Uchazeč o úřad francouzské-
ho presidenta je zvolen už v
prvním kole, získá-li absolut-
ní většinu odevzdáných hla-
sů. Nestane-li se to, volí se za
čtrnáct dnů podruhé, potom
už stačí většina prostá. S
největší pravděpodobností
bude nutno toto druhé kolo
voleb vypsát, protože hlasy
vládního tábora jsou rozdě-
leny mezi několik uchazečů.
Podle průzkumu veřejného
mínění, uspořádaného ještě
před oficiálním ohlášením
D'Estaingovy kandidátky se
43 procent dotázaných, pod-
porujících kandidáty vlád-
noucí strany vyslovilo pro
Chabana Delmase, 23% pro-
cent pro D'Estainga a 17 pro-
cent pro dosavadního mini-
sterského předsedu Messme-
ra. Jen 11 procent se hlásí k
Edgarovi Faureovi. Tento
průzkum si objednal týdeník
Le Point, který chtěl záro-
veň vědět, jaké jsou šance
Chabana Delmase a Giscarda
D'Estainga u voličů z tábora
francouzské levice. Také tam
vidí nejpravděpodobnějšího
kandidáta pro souboj s Mit-
terranderem v Chabanovi Del-
masovi. Toho bude podpo-
rovat také aparát gaullistické
strany.

O přízeň voličů se v prvním
kole bude ucházet podle po-
sledních údajů 13 kandidátů,
většina z nich však nemá
žádnou naději ani na rela-
tivní úspěch. Pozornost Fran-
cie se soustředí na druhé ko-
lo na 19. května a všeobecně
se soudí, že se rozhodne me-
zi Mitterrandem a Chabanem
Delmasem. Západoněmecký
deník Frankfurter Allgemei-
ne Zeitung nalézá pouze je-
dinou slabinu v postavení
Chabana Delmase; mnozí
gaullisté mu vytýkají, že se
rozhodl oznámit svou kandi-
daturu příliš brzy, ještě ve
chvilích, kdy se celá země
loučila se zesnulým presi-
dentem Pompidouem. Vlivní
členové strany, ministr vni-
tra Chirac, ministr spravedl-
nosti Taittinger a Juillet —
muž, považovaný za šéfa cen-
trální většiny, který byl pře-
ce jen za dané situace nejlep-
ším kandidátem? Ale zase ji-
ní zkušenosti muži stranického
aparátu namítali, že Mess-
mer svým vystupováním ne-
dokáže zmobilizovat voličské
masy a tak nakonec Jacques
Duhamel prosadil ve výkon-
ném výboru Chabana Del-
mase. Nepochybně tato vzru-
šená diskuse ovlivní i tak-
tiku sjednocené levice, která
může počítat i s tím, že Ed-
gar Faure, jehož se nepoda-
řilo přesvědčit, aby se dobro-
volně vzdal své kandidátky,
odvede z vládního tábora ně-
kolik potřebných procent o-
devzdáných hlasů.

RAKOUSKÝ
PRESIDENT
ZEMŘEL

Necelý měsíc po francouz-
ském presidentovi Georgesovi
Pompidou, zemřel rakou-
ský prezident Franz Jonas.
Bylo mu 74 let. Jeho smrt
nezanechává zemi v tak hlu-
bokém neklidu jako Pompi-
douův odchod, už také pro-
to, že byl od února těžce ne-
mocen a nebyla naděje na
zlepšení jeho stavu. Byl ra-
kouským presidentem od ro-
ku 1965, příslušel ke stra-
ně sociálně-demokratické. Po-
litice se věnoval po celý ži-
vot. Zvláštní zásluhy si vy-
sloužil jako starosta Vídně,
jímž byl šestnáct let. Onas
byl všestranně zajímavou o-
sobností. Vyučený sazeč ne-
ustále se vzdělával jak v poli-
tických tak v přírodních vě-
dách a vcelku byl tím, čemu
se v Americe říká "selfma-
deman". Nás bude zajímat,
že v roce 1935 byl zatčen,
protože se zúčastnil ilegálního
sjezdu Revolučních socia-
listů v Brně. . . Rakousko v
něm ztratilo poctivého a
schopného politika.

SMĚSICE ZÁJMŮ
V PERU

Jihoamerická republika Peru
sousedí s Chile. V obou ze-
mích vládou vojenské dik-
tatury. Proti generálům v
Chile vedou komunisté pod
vedením Sovětského svazu
široce založenou mezinárod-
ní kampaň. Generálům v Pe-
ru naproti tomu dodal Sovět-
ský svaz od prosince minulé-
ho roku asi 200 40tunových
tanků typu T 55 a jiné zbra-
ně. Vyslal do Peru dokonce i
své vojenské poradce — a to
právě v době, kdy představi-
tele Peru na konferenci Or-
ganizace amerických států
navrhovali, aby Jižní Ame-
rika na několik let přestala
nakupovat zbraně; místo u-
trácení peněz na vojenskou
výzbroj je prý možno budo-
vat, investovat doma.

Ale nakonec se vláda v Limě
tedy přece jen u Sovětů za-
dlužila částkou sedmi milio-
nů dolarů; současně junta
znárodnila americkou důlní
společnost Cerro de Pasco a
dostala za to od zemí sovět-
ského bloku velkou pochva-
lu.

Je to jistě série podivohu-
dných politických tahů, které
také vzbuzovaly a budí za-
slouženou mezinárodní po-
zornost. Dopisovatel Neue
Zuercher Zeitung hlásil za-
čátkem tohoto měsíce z Li-
my, že i tam se v politických
kruzích dosti vzrušeně deba-
tovalo o tom, co to vše má
znamenat, co dělali v zemi
sovětské a kubánské vojen-
ské porady (v březnu se, mimo-
chodem, objevila i čínská vo-
jenská mise v čele s náměst-
kem šéfa generálního štábu
Hsiang Chung-huam, ale
patrně s jiným posláním).

Poukazuje se na to, že pe-
ruánská vojenská junta "mí-
luje tanky" — pomocí tan-
kové divise svrhla v říjnu
roku 1968 mírně levicového
presidenta Belaúndeho. Kro-
mě toho se v Peru také mno-
ho věcí děje z vnitropolitických
důvodů — vojenská
junta, která otevřela indián-
ským míšencům dveře do
nejvyšších sfér politického
života, chce prý demonstro-
vat sílu, tak se má také ro-
zumět znárodnování americ-
kého kapitálu i rozšíření vý-
sostných námořních práv po-
dél peruánských břehů na
320 kilometrů. Junta gene-
rála Velasca je ráj jak proti
kapitalismu, tak i proti ko-
munismu, její program je
nacionalismus se socialisuj-
cími rysy: i to by jaksi od-
povídalo tradici, kterou po
desítky let v Peru předsta-
vovala aristokratická strana
sevovala.

Haya de la Torreho.
Je tu tedy přinejmenším
značná škála různorodých
zájmů, a není důvodu, proč
by nemohly všechny být sou-
časně ve hře: zájem komu-
nistů zapustit v Peru koře-
ny; zájem peruánské vlády
na tom, aby její bývalé úze-
mí nebylo dnes chilskou vládou
v rámci přátelského ge-
sta odstoupeno Bolivii; zá-
jem peruánské junty o upev-
nění vlastní posice.

Pavel Berka

TUZEX zasiláme
bezpečně a rychle

NEODKLÁDEJTE . . .

TUZEX-ové poukázky jsou nejlepším prostředkem jak
potěšit příbuzné ve staré vlasti.

Již 50 roků cestovní služby

vám zajistí bezstarostné a radostné cestová-
ní do Československa.

Za velmi nízkou cenu na dobu 22 až 45 dnů

NY — Praha — NY	\$ 383.00
NY — Brno — NY	\$ 405.20
NY — Piešťany — NY	\$ 416.40
NY — Bratislava — NY	\$ 408.00
NY — Košice — NY	\$ 425.40
NY — Poprad — NY	\$ 423.00
Plus \$ 3.00 — U. S. daň	

Tyto ceny jsou v platnosti do konce května a opět v
září a říjnu t. r. V červnu, červenci a srpnu jsou ceny o
něco vyšší a od 1. listopadu do konce března 1975 jsou
nižší.

Chcete-li umožnit návštěvu příbuzné-
ho do USA, navštivte TATRU pro
informace anebo napište.

Pro jistotu vždy jen

TATRA TRAVEL BUREAU, Inc.

1465 SECOND AVENUE • NEW YORK, N. Y. 10021

(pri 76. ulici)

Tel. RE 7-5972 — RH 4-6185

Velký den české Ameriky

Josef Martínek

V tomto roce slaví Americké Listy sto let od svého založení. Od svého vzniku jsou nedílnou součástí česko-americké a americko-české kultury, krajaňského života americké větve českého národa. Zrodily se z potřeby české Ameriky zachovat souvislost jazyka a kultury. Ze stejného důvodu vznikaly v Americe české spolky. Nejstarší z nich oslavil letos v březnu svoje stodeváté výročí...

Byl založen 4. března 1854 v městě St. Louis na řece Mississippi, tehdejší metropoli českých přistěhovalců. Nebyl to první krajaňský spolek: ten vznikl v New Yorku už v roce 1850 a založil ho exulant Vojta Náprstek. Po dvou letech však spolek zanikl. Stejný osud postihl i druhý spolek, také v New Yorku. Ten se rovněž udržel jen dva roky. Teprve spolek v St. Louis pevně zakotvil. Menšina zakladatelů usilovala o to, aby se spolek stal spolkem katolickým, ale jeho organizátoři Hynek Voříška z Plzně a Václav Pohl

DŮRAZ NA NEANGAŽOVANOST

Zpráva Tanjugu o úvodním referátu předsedkyně Svazu komunistů Charvátska Milky Planincové na sjezdu této organizace, obsahovala už v druhém odstavci ostrou kritiku domnělých italských aspirací na jugoslávské území. Obdobně zpráva o sjezdovém projevu tajemníka výkonného výboru Josipa Vrhovce zachytila velmi ostrá slova o konfliktu, který vyrostl z březnové italské noty Jugoslávii. Formálně byla tato nota protestem proti definitivnímu značkování hranic na jugoslávské straně bývalého terstského pásma, ale v podstatě nešlo o více než o konstatování, že dokument o rozdělení dotyčného území mezi Itálii a Jugoslávii z roku 1954 nemá status definitivní smlouvy, nýbrž pouhého protokolu. Nota nepopírala platnost faktického územního stavu a Jugoslávie mohla na ni odpovědět třeba tím, že by se domáhala, aby protokol z roku 1954 byl nahrazen právně závaznější dohodou. Místo diplomatickému jednání dala však Jugoslávie přednost kampani, do níž se zapojují jak vidět na sněmování charvátských komunistů, i stranické sjezdy. Nicméně zůstává pozoruhodné, že se současně neustále zdůrazňuje takzvaná neangažovanost jugoslávské zahraniční politiky. Italská nota jako by dala podnět, respektive posloužila jako záminka k co nejrozhodnějšímu potvrzování tohoto mezinárodního statutu Jugoslávie. Je nasnadě, že takové proklamace mají jiné adresáty než jen v západním sousedství Titovy země.

Milka Planincová odmítla spekulace o tom, že by Jugoslávie byla na cestě přijmout poručnictví kteréhokoli bloku, a odmítla jakýkoliv nátlak zvenčí na vnitřní či zahraniční politiku země.

z Prahy (jenž byl předsedou spolku Náprstkova) se tomu návrhu resolutně opřeli a tak spolek, ustavený pod názvem Česko-slovanská podporující společnost, zůstal otevřen krajanům všech vyznání i těch bez vyznání — jichž byla většina.

Stal se spolkem vpravdě pionýrským. Není jen nejstarším spolkem českým, ale i nejstarší složkou velkého amerického fraternálního hnutí (bratrských podporujících hnutí), jež má dosud devět milionů členů. První jeho odbočky byly zakládány přistěhovalci z Anglie, jejichž příkladu pohotově následovali imigranti irští, francouzští, němečtí a čeští, které vyhnala do Ameriky katastrofální neúroda brambor v roce 1847 v Irsku, západní Evropě a Rakousku. Všechny tyto první spolky fraternálního hnutí se časem rozpadly, jedině český spolek se udržel a je dnes i nejstarším článkem tohoto hnutí, které se stalo neocenitelnou oporou přistěhovalců, když v USA nebylo žádných opatření sociální péče a dělnictvo bylo odkázáno jen na svépomoc. Spolek byl založen za účelem pojištění v nemoci a úrazu a péče o vdovy a sirotky. Nevěnoval se však jen sociální péči, ale i činnosti vlastenecké. Jeho stanovy z roku 1854 byly první českou knížkou tištěnou v Americe. V roce 1857 uspořádal první český průvod ulicemi St. Louisu a tak poprvé představil českého přistěhovalce americké veřejnosti. A v roce 1858 poprvé v Americe rozvinul prapor v českých barvách. A vzorně plnil i svou povinnost k nové vlasti. Když v roce 1861 vypukla občanská válka, pohotově se podílel na utvoření české setniny v protiotrokařské armádě Lincolnově a polovina mužstva setniny se skládala z členů spolku.

Organizačně se spolek rozvíjel zvolna. Teprve v roce 1862 byla v St. Louis založena druhá jeho odbočka, s níž utvořil Hlavu ČSPS, ústředí pro zakládání odboček v jiných státech. Nejdříve pronikli do Ohia, kde v roce 1870 byl založen nový řád (jak odbočky byly zvané) a sice v Clevelandu. Potom do českých osad v dalších státech: v Chicagu byl první řád založen v roce 1873, v New Yorku v r. 1875. A v roce 1880 měla tato jednota ČSPS již 63 odboček s 3.500 členy. V letech osmdesátých podařilo se jí plně podchytnout silnou místní podpůrné spolky a též odbočky Slovanských lip, které byly zakládány v šede-

sátých letech; hlavně proto, že měla solidní nemocenské pojištění.

A v letech osmdesát podařilo se jí plně podchytnout silnou vlnu nového českého přistěhovalectva, takže v roce 1890 měla již 9.500 členů v 177 odbočkách. V té době, jsouc největší z jednot, jež podle jejího příkladu byly zakládány a také finančně z nich nejsilnější, byla v čele budování českých spolkových domů, (zvaných Českými síněmi), které se staly pravými středisky a ohnisky národního života a držely české osady pohromadě. Pořádány v nich spolkové schůze, přednášky a národní slavnosti a byly domovem českých doplňkových škol, pěveckých a ochotnických sborů, spolkových knihoven, které vedle českých škol a tisku se nejvíce zasloužily o udržení naší mateřštiny v americkém prostředí. V roce 1893 měla sama ČSPS víc než 50 těch Českých síní a byla spolumatelkou i mnoha spolkových budov postavených sdruženími spolků několika. Zajisté doklad, že byla hlavním budovatelem tohoto hospodářského základu naší činnosti. Je pravou praménou českého bratrského podpůrnictví — které se stalo na víc než sto let hlavní oporou národního života americké větve českého národa. Podle jejího vzoru a příkladu organizovány jednoty jiné, zvláště v letech osmdesátých a devadesátých a před první světovou válkou, kdy jich už bylo 22! Několik jich vyrostlo přímo z jejich kořenů. Protože jednota ČSPS pojišťovala jen muže, založily si v roce 1870 ženy a dcery členů ČSPS v Clevelandu svou jednotu pro ženy (Jednota Českých Dam), která se stala největší jednotou ženskou. V letech osmdesátých založily členové jednoty v Chicagu Jednotu Táboritů, organizaci doplňkovou, která zavedla nové druhy pojištění, jichž ČSPS neměla. A v letech devadesátých osamostatnily se odbočky na středozápadě a v Texasu a utvořily Západní Českobratrskou jednotu a Slovanskou Podporující jednotu v Texasu, které její pojišťovací systém doplnily novými druhy pojištění, více odpovídajícími potřebám farmářů. Posléze Peter Rovnianek, slovanský člen ČSPS, založil v roce 1892 Národní Slovanský Spolek, první bratrskou jednotu slovenskou.

Jednota ČSPS byla první českou organizací v Americe, která navázala styky se Slováků, jež se počali přistěhovávat do Ameriky ve větším počtu teprve v letech osmdesátých. V Národním výboru, utvořeném z podnětu sjezdu ČSPS v roce 1891 poprvé zasedali i zástupci Slováků. Tak položen byl základ k přestavování československé vzájemnosti v Americe, což se

Protest proti bezpráví

Pátého výročí sebeupálení Evžena Plocka v Jihlavě by mělo být vzpomenuáno alespoň v exilovém tisku. Jeho čin byl pokusem o opakování neopakovatelného. Jan Palach se stal pojmen pro celý civilisovaný svět, jméno Jana Zajíce se již vyskytovalo méně v domácím i světovém tisku, čin Evžena Plocka mohl už jen naposled vyvolat v bezprostředním okolí v jeho městě ohlas a obdiv. A přitom byl Evžen Plocek veden stejnými ušlechtilými pohnutkami jako oba před ním, jeho čin byl činem politickým, protestem, který vyplynul z osobní zoufalosti. Od obou svých předchůdců se Evžen Plocek lišil věkem i postavením. Skoro již 40letý otec rodiny, dlouholetý člen KSČ a funkcionář strany, jemuž právě tato funkce umožnila kariéru a životní standart. Mohl jako tisíce jiných nečinně přihlížet "normalisaci" a přijmout realitu, ale jeho svět se zhroutil dnem, kdy KSČ, jeho strana, o jejíž obrodu usiloval během Jara, zakázala svůj vlastní časopis "iPolitika". Četl jsem jeho básnický zánícený zprávy o vysocanském sjezdu a prožíval jsem dlouhé dny jeho bolestného umírání v jihlavské nemocnici, kdy jeho jediné přání bylo, aby jeho čin nebyl vykládán jinak než byl osnován, jako protest proti bezpráví. Chtěl vyburcovat především příslušníky strany, aby se nestali opět spoluviníky politiky dosaženého vedení, aby se distancovali od KSČ, která zradila to, co hlásala v období Jara, kdy poprvé a naposled ve svých poválečných dějinách jednala v zájmu celého lidu. V tom byl význam tohoto činu, o němž se svět již prakticky nedozvěděl.

Dnes — po pěti letech se nám může zdát, že to byla zbytečná oběť, ovšem tehdy ještě jednou tisíce a tisíce Jihlavanů v pohřebním průvodu prokázalo, že jsou proti vnucené normalisaci, zatímco několik málo "prozíravých" již tehdy stálo "náhodou" na chodníku se zápisníčkem, aby si poznamenali, jak se kdo tvářil.

Domnívám se, že protestní čin Evžena Plocka má vysoký, symbolický význam. Byl to Šavel, který se proměnil v Pavla a našel správné místo, na němž setrval až do dobrovolné demonstrativní smrti.

MUDr. R. HAMBACH

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

▼ jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplácíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připočítáme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

skvěle osvědčilo v dobách bojů za svobodu staré vlasti. Mimořádnou pak zásluhu má tato jednota o to, že česká emigrace patří k nejspokladnějším etnickým složkám amerického obyvatelstva s nízkým procentem zločinnosti (zvláště nezletilců) a vy-

sokým procentem majitelů rodinných domů, takže její osady nikdy nebyly ghettý, ale zahrádkami čtvrtěmi amerických měst. A že spoléhající na vlastní schopnosti a síly nikdy se nestala problémem pro svou novou vlast.

(Budeme pokračovat).

SPORT

První fotbalová liga měla skoro dvoutýdenní přestávku, protože čs. reprezentační mužstvo hrálo dvě významná mezistátní utkání. Na stadionu Maracana v Rio de Janeiro před víc nežli 85.000 diváky sehrálo zápas s trojnásobným mistrem Brazílie. Domáci měli po celý zápas mírnou převahu, ale čs. obrana v čele s brankářem Venclem úspěšně odolávala. Utkání skončilo těsným vítězstvím Brazílie 1:0. Gól padl necelé dvě minuty před koncem utkání. Druhé utkání sehráli čs. reprezentanti v Plovdivu s účastníkem mistrovství světa '74 Bulharskem. Čs. hráči podali velmi dobrý výkon a zvítězili v poměru 1:0 brankou Dobiáše v osmašedesáté minutě.

Výsledky 21. kola II. fotbalové ligy: Pardubice-Trenčín 1:0, Bohumín-Hradec Králové 1:0, Martin-Třinec 0:1, Kys. N. Mesto-Ústí nad Labem 2:1, NHKG Ostrava-Jablonec 1:0, Vítkovice-Prievidza 1:0, Banská Bystrica-Považská Bystrica 0:0, Bardějov-Kladno 3:0. Tabulku vede Třinec se 30 body před Bardejovem s 26, a Vítkovicemi s 25 body. 4. zápasy 22. kola: Slavia-Bohemians 3:0, Košice-Ostrava 0:0, Žilina-Sparta 2:1 a Brno Nitra 1:1.

NK Sarajevo-Žilina 3:3, v závěrečném utkání skupiny "B" Středoevropského poháru. Žilina si ve skupině vybojovala prvenství a ve finále Poháru se utká s vítězem skupiny "A" — Bányász Tatabánya (Maďarsko).

Fotbalové mužstvo New York Cosmos sehraje před zahájením ligové soutěže exhibiční utkání ve středu, prvního května v osm hodin večer proti vybranému celku Metropolitan College All Stars na Hofstra stadionu, L. I. Výtěžek zápasu bude věnován dobročinné organizaci Children's Asthma Research Institute and Hospital. Svoje první mistrovské utkání sehraje NY Cosmos v neděli, 5. května ve 3 hod. odpoledne na Downing stadionu na Randall Island v New Yorku proti celku Baltimore Comets. Cosmos obnovil v minulých dnech smlouvy s Wernerem Rothem, hráčem národního mužstva USA a M. Dawesem, který byl půjčen do Anglie, a dále podepsal smlouvy s Angličany H. Jarmanem z mužstva Bristol Rovers a M. Wardopem z Manchester United.

Hokejisti Sovětského svazu obhájili na světovém šampionátu v Helsinkách titul mistra světa, když v rozhodujících utkáních zvítězili nad Československem a Švédskem shodným skóre 3:1. Československo je na druhém místě a Švédsko na třetím. Do skupiny "B" sestupuje Východní Německo a novým účastníkem skupiny "A" na příštích mistrovstvích světa je mužstvo USA. K šampionátu se ještě vrátíme v příštím čísle.

—DZA—

Málo nových výrobků

Jedno z nejpoužívanějších slov v novinových článcích z poslední doby o spotřebitelských problémech v Československu je "inovace" neboli "obměna sortimentu". Už i zde došli národohospodáři k náhledu, že o dynamice vnitřního trhu rozhoduje intenzita prodeje průmyslového zboží. A právě tady čs. obchod nejvíce zaostává. Domácí průmysl je těžkopádný a nemá na nových výrobcích zájem, protože zavádění novinek stojí vždycky víc, než jet ve vyzkoušených kolejkách. A na dovoz není buď dost prostředků (k nákupu na Západě) nebo dodavatelé (při importu z Východu). Nabídka není taková, aby si člověk chtěl koupit nový, technicky i vzhledově lepší vysavač, ledničku nebo pračku. A podobně je tomu třeba s nábytkem nebo s módním textilem. A tak se stanou např. nedostatkovým zbožím inzerované obývací soupravy z Jitony v Soběslavi, neboť příslušná truhlářská střediska nestačí brzy na pokrytí poptávky. Když se však výroba zajede, je už zas výrobek "z módy". Takový je věčný kruh.

Jeden z mála oborů, kde si poptávka na trhu vynutila změnu výrobního programu, jsou továrny na dámské punčochy. Varnsdorfský závod Elite snižuje teprve letos — když už je nikdo nekupoval — výrobu punčoch o 5 milionů párů ve prospěch výroby požadovaných punčochových kalhot. Také Pleta z Banské Štiavnice obměnila sortiment svetrů a pulovrů.

Velké problémy má i potravinářský trh. V Československu, kde je velká zaměstnanost žen, se hodně kupují tzv. polotovary, tedy masa i přílohy, připravené k tepelnému zpracování. Ty ovšem jsou z hlediska početnějších rodin cenově těžko přístupné a vesnickým ženám — kde by byly při špičkových zemědělských pracích žádané — se nedostanou. Sít specializovaných prodejen je totiž převážně ve městech; většina vesnických obchodů nemá příslušné mrazicí pulty a jiná zařízení. Chybějí také ovocné a zeleninové konzervované směsi pro kojence a batolata. Výroba stále nestačí poptávce. Nedostatky jsou i v jejich balení a sortimentu.

KADÁR V PRAZE

V Československu pobývala v předvelikonočním týdnu na oficiální návštěvě maďarská stranická a vládní delegace v čele s Jánosem Kádárem. Kromě Prahy navštívila také západní Čechy, především plzeňskou Škodovku. Kádára všude provázal Husák; oba také pronášeli projevy.

Na nich bylo nápadné, že se — což už třeba Husák v poslední době příliš nedělal — dosti obšírně vracely k tzv. krizovým letům, a to samozřejmě v obou zemích. Kádár připomněl, jak Maďarsko prožilo roky zkoušek — čímž rozuměl revoluci z r. 1956, krvavě potlačenou sovětskými tanky —, Husák vzpomínal na události před šesti lety v Československu — čímž rozuměl tzv. obrodný proces, který neméně násilně potlačily tytéž tanky.

Kromě této podobnosti tu je ještě cosi jiného společného. V čele režimů v obou zemích stojí politici s podobným kádrovým posudkem; Kádár i Husák byli oběťmi stalinské persekuce v 50. letech, takže jejich povolání do čela po-

litického vedení mělo ty — kteří se ještě dali, oklamat: vidíte, už tomu nebude jako dosud, dogmatici jsou odstaveni. Moskva tímto postupem — kdysi za Chruščeva, později už za Brežněva — chtěla naznačit, že si už vy-

bírá jiné "kádry", novou garnituru. A její členové — v tomto případě Husák a Kádár — prokládali za nutné si vzájemně pochválit svou činnost a povzbudit se k dalším výkonům diktátorské moci.

2X INDEX

ÚTĚK Z REKREACE

tak se jmenuje román Minky Rybákové, který právě vychází v exilovém nakladatelství INDEX. Jde o životní drama těch, kteří ztrávili část svého života za osnatým drátem jáchymovských "lágrů". Literárně mimořádně silné dílo, kterým vstupuje autorka do českého písemnictví. Kniha stojí 14.00 DM nebo \$4.90 a možno ji objednat na adrese: INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, BRD

Anglické nakladatelství Macmillan a kolínský INDEX Vám nabízejí český překlad knihy bratří Medvěděvů:

KDO ŠLÍ?

R. Medvěděv byl jako člen aktivní ruské opozice jednou z prvních obětí sovětských "psychiatrických léčeben". Jeho bratr Z. Medvěděv organizoval boj za jeho záchranu. Kniha líčí jejich zážitky s dramatičností dobrodružného románu. (200 str. 9.90 DM nebo \$3,80). Kniha je možno dostat obrem od:

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, BRD

KAM S NÍM?

kráčka (410%!)). To poslední zvláště udivuje, protože nejde o obor ani tradiční, ani nijak zvlášť přitažlivý. Zájem je ještě o obory: fotografka, zlatnice a prodávačka průmyslového zboží. Malý zájem je naopak v oborech: prodávačka potravinářského zboží, přadlena, tkadlena — elektromechanika, pracov-

nice v prádelnách a čistírnách. Podle jiných statistik patří u chlapců k přednostním řemeslům i kuchař a číšník, instalatér a zlatník či klenotník. K oněm neobsazeným učebním místům pak tento průzkum řadí ještě obory: horník, komíník, klempíř, kovář, soustružník a frézař.

Slovenská petrochemie

Jak už to v Československu bývá, dochází tu k rozvoji některých moderních průmyslových odvětví se značným zpožděním oproti vyspělým průmyslovým zemím. U petrochemie spadá navíc tento zrychlený rozvoj do nevýhodného období citelného zvyšování cen surovin, které jsou pro provoz budovaných závodů nezbytné. Dá se tedy očekávat, že s naplňováním kapacity těchto továren budou v příštích letech značné potíže. Leč dnes se ještě bojuje s jinými problémy: už stavba závodů přináší obtíže, obvyklé v přímé centralizovaném hospodářství. Na stavbách — z nichž většina je "vládou sledována", což znamená různé výhody v dotávkách — stihá jedna porada stavbařů a subdávatelů druhou. Tak třeba na výstavbě petrochemického komplexu ve slovenském Vlčím hrdle mají značné problémy s dodávkou ocelových konstrukcí; chybí jich 2000 tun a zatím není pro ně dodavatel. Tím se pochopitelně opožďuje možnost montáže nákladných strojních zařízení, z nichž stojí na prvním místě technologie z Japon-

ska, Anglie, západního Německa a Francie. Přitom měl závod zahájit zkušební provoz už koncem příštího roku. Plastické hmoty, které se tu mají především vyrábět — chybějí v celém národním hospodářství stále citelněji. — Podobné starosti mají na Slovensku i s další výstavbou závodu Petrochema Dubová. Vládní orgány stále žádají vyšší výrobu, ale rozšiřování produkce znamená i další znečištění ovzduší a hlavně vody v řece Hron. Bývalá rafinerie se během let rozrostla o výrobu saponátů a pracích prostředků, staví se provoz tzv. bílých olejů (především pro kosmetiku a farmaceutiku) a k tomu příslušná odpadová zařízení. A s těmi jsou právě stále nevyřešené potíže. Komín — 160 metrů vysoký —, který měl být hotov do konce dubna, nemá ještě ani zabetonovanou patku; pro čistírnu odpadových vod není ani strojní dodavatel, ani montážní závod; čištění odpadu se tak odloží nejméně do r. 1977. Takže Hron bude mezitím ke zlosti těch, kteří kolem něj bydlí, stále černější.

S ČÍM SOUHLASÍME . . .

(Dokončení se str. 1)

svou analogii tak daleko, aby upozornil, že to vše nakonec vedlo k vojenské diktatuře a pak skončilo obnovením království.

Senátor Percy hrdě zdůraznil svou opozici k prezidentu Nixonovi v oblasti obranné politiky a naší aktivity v jihovýchodní Asii. Mrazí mne, uvádím-li, na jakém stavu informací je založena opozice k politice prezidenta Nixona.

Hans Karl Gunther, profesor historie, v dopise New York Times

INFLACE A BŮH

Nejhorší na nynější pádící inflaci je to, jak před ní vláda kapitulovala. Vládní představitelé od prezidenta dolů zdvihli v zoufalství ruce, jako by šlo o problém, který se vymyká kontrole, jako by to bylo boží řízení, které se prostě musí snášet.

Nicméně, americká inflace naprosto není boží čin. Je to naopak promyšlený čin dvou presidentů, Lyndona Johnsona a Richarda Nixona. Jeden byl Demokrat, druhý je Republikán, takže se o vinu dělí obě strany. Když náklady vietnamské války stouply do astronomické výšky, financoval ji Johnson raději obrovskými rozpočtovými schodky, než aby zvýšil daně a riskoval, že válka bude ještě nepopulárnější. Nixon ho následoval v ještě větším měřítku, s nesmírnými schodky, které zvýšily státní dluh na 480 miliard dolarů, což je zvýšení o 121 miliard během čtyř let.

Na počátku svého prvního funkčního období Nixon řekl, že kontroly jsou dílo ďáblova a Demokrátů. V roce 1971 — zaskočen inflací a recesí, prezident náhle vyhlásil ekonomickou stabilitu, po níž následovaly první mzdové a cenové kontroly. K obecnému překvapení měly velice dobrý účinek. Koncem roku 1972 se inflace snížila na tři procenta, nyní roste o 12 procent.

Nixon se vrátil ke svému starému ekonomickému dogmatismu a dopustil se jednoho z nejhorších omylů své kariéry. Zničehonic, bez vážného nátlaku ze strany dělnictva, podnikatelů nebo veřejnosti náhle zrušil kontroly. Teď tu máme katastrofální výsledek. Misto, aby inflace klesala, jak předpověděl prezident, zrychlila se o 300 procent a stále stoupá.

C. Fritchey v New York Post

POD VLIVEM INFLACE

Všichni evropská komentátoři se zřejmě shodují, že poslední britská krize je součástí mnohem širšího úpadku. Je příliš mnoho demokratických zemí, které najednou zachvátí politická vratkost. Všechny tyto země mají stejnou chorobu, zrychlující se inflaci. Demokratické plánování nebylo s to udržet pod kontrolou neustálý tlak na vzrůst mezd, což je jedna z příčin rostoucí inflace.

Inflace je symbol a výsledek všech nespokojených tužeb. Pustoší a uvolňuje anarchické a

ničivé sklony ve společenském chování. Lépe by bylo přiznat, že nikdo neví, jak to vše zastavit. Je možná zapotřebí jakési nové společenské smlouvy, aby byla znovu umožněna vláda na základě obecného souhlasu. Lze doufat, že dříve či později najde západní společnost jako celek odpověď na tyto nové úkoly, jako se na choroby dvacátých a třicátých let našla patřičná odpověď ve čtyřicátých a padesátých letech. Zneklidňuje možnost, že by se Velká Británie mohla v příštích několika letech stát obětí autoritativní pravicové vlády, jestliže se jí nepodaří zastavit inflaci.

Politická tříšť stran, korupce a skandály, inflace a šíření protisociálního chování — úpadek tradiční pracovní etiky, zpomalení hospodářského růstu — to všechno je velice výbušná směsice. Nestojí-li levicové extremisty v pokušení. Může se jim zdát, že ovoce užírá — jen po něm sáhnout.

Arrigo Levi ve "Stampa",
Turin, Itálie

Nevzpomínané . .

(Dokončení z 1 strany)

Gustav Husák získal i sympatie aspoň části veřejnosti, které zcela nezmizely, ani když počal prosazovat moskevský diktát, když za jeho přímé účasti museli opouštět politický život hlavní představitelé pražského jara a dokonce, ani když se sám — také právě před pěti lety — dostal do čela komunistické strany.

Následující období, mnohé jeho výroky, celý průběh normalizace však neponechává mnoho místa pro iluze a vzbuzuje spíše oprávněnou otázku o složitosti vztahů mezi charakterem člověka, jeho prožitou zkušeností a vědomostmi a svazující chutí moci. Padesátá léta, která sám tak těžce prožil, vydává dnes Gustav Husák za velké období šťastného socialistického budování, hlásí se k odkazu Klementa Gottwalda, lidem odpovědným za své vlastní utrpení odhaluje sochy. Mohl by to být krásný příklad křesťanského odpouštění, kdyby byl trpěl sám, kdyby podobný a horší osud nebyl postihl i tisíce jiných a kdyby bylo skutečně odstraněno nebezpečí, že se minulost už nebude opakovat.

Ale Husák předsedal i rozsáhlým čistkám a nakonec i politickým procesům, v jejichž důsledku jsou vězňem i někteří jeho bývalí přátelé. Jmenujme alespoň docenta Milana Hubla. Sotva může někomu zazlívát názor, že se ze svého vlastního života příliš nepoučil. Snad si alespoň sám — soukromě — na duhu před dvaceti lety vzpomane.

—kský—

Ženské sněmování

Československý svaz žen sněmoval v Praze pod heslem — které tiskneme celé: Dáme své vědomosti a pracovitě ruce pro splnění úkolů XIV. sjezdu KSČ! Sjezdové referáty se nesly v tónu vědnosti stran, která československou ženu "osvobodila" a dala jí "skutečnou rovnoprávnost." Faktem zůstává, že ženy dnes v ČSSR musí pracovat, protože mužův plat neuživí rodinu, a že navíc k svému zaměstnání musí pečovat o domácnost a mají tedy vcelku osud nezáviděníhodný.

Dolary za koně

Mezinárodní dražba sportovních a jezdeckých koní, pořádaná na hospodářství Pecínov Státního statku Benešov, byla velmi úspěšná. Ze 120ti koní jich bylo prodáno sto osmnáct, v průměru tisíc třista dolarů za koně. Největší zájem byl o hřebce Astona, který byl prodán do Holandska za 2240 dolarů.

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA: "ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese INDEX, 5 Koln 41, Postfach 410511, West-Germany

Víte, že

ŘEZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selnau . . . vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkor'hodní ceny) . . . při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

GALERIE KRAUSE

Tumbelenstrasse 37 — 8330 Pfäffikon (ZH)

neustále vystavuje práce českých a slovenských umělců. Možnost objednání knih i časopisů od všech nakladatelství a vydavatelství. Tel. 01/97 30 66

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich, tel. 01-62 14 55.

Obrácený svět

Časopis "Slovanský přehled", vydávaný v malém nákladu dvěma ústavy Československé a Slovenské akademie věd, uveřejnil ve svém letošním prvním čísle rozsáhlou historickou studii "Pro následování Havlíčkových brožur v roce 1851". Můžeme ji shrnout takto: po potlačení revoluce z roku 1848 si Havlíček uvědomoval, že jeho národně liberální časopis "Slovan" dožívá poslední dny své existence. Proto připravoval vydání dvou brožur, v nichž by zopakoval své argumenty s pomocí svých starších článků, které vyšly už dříve tiskem a které cenzura shledala jako nezávadné. Chtěl tím využít skutečnosti, že i v počátcích Bachova absolutismu byla

cenzura brožur méně přísná než cenzura periodického tisku. Obsah těchto brožur vyjadřuje časopis "Slovanský přehled" takto: "Havlíček byl přesvědčen, že svoboda a demokratická práva ve společnosti jsou nedílitelná." Autor studie pak podrobně popisuje, jak Havlíček obratně taktizoval, využíval mezer v zákonech a jak se mu podařilo několik tisíc těchto svých s hlediska režimu podvratných tiskovin dát do rukou čtenářům. Nakonec však Bachova vláda kvůli Havlíčkovi zůstala zákony císařským nařízením a císařovou tajnou normou, dokonce porušila vlastní zákonodárství a Havlíčka z mocenské libovůle deportovala do Brixenu. Od té doby cenzori v našich

zemích získali další zkušenosti a zdokonalili své postupy. Za první světové války zakázala rakouská cenzura desítky českých novin a časopisů a zabavila desítky českých knih a učebnic. Za druhé světové války se to opakovalo a navíc nacisté popravili české spisovatele Julia Fučíka a Vladislava Vančuru. Do třetice zakázali stalinisté v padesátých letech desítky českých novin a časopisů — včetně několika komunistických — a popravili spisovatele Závěse Kalandru.

Nyní se píše další kapitola v dějinách cenzury v našich zemích. Cenzura byla zdokonalena tak, že vlastně už ani nemusí existovat. Cenzoři nesedí na policejních ředitelstvích, ale jsou šéfredaktory, vedoucími rubrik, řediteli nakladatelství, filmovými producenty, divadelními dramaturgy. V epigramu "Obrácený svět" Havlíček napsal:

České slovesnosti
osud pouta kuje:
cenzura ji tiskne,
tiskař cenzuruje.

Nyní byl tento obrácený svět zdokonalen tak, že cenzura a sdělovací prostředky jsou jedna a táž instituce. Nová, vyšší fáze dialektiky: syntéza.

—er—

Pěkná statistika

Nejnižší kojenecká úmrtnost v celé Československé republice je ve východních Čechách. Dokazují to roční statistické zprávy za posledních 23 let, v nichž loňského roku už po dvacáté byl nejspěšnější mezi kraji právě Východočeský. Na druhé místo se řadí jižní Morava, která byla v čele tohoto žebříčku čtyřikrát.

Cesty po Československu

Nákladem společnosti McKay Company v New Yorku vyšlo už páté vydání cestovního průvodce po Československu Fodor's Czechoslovakia. Kniha obsahuje kromě obvyklých turistických informací také zasvěcený a vtipný úvod amerického publicisty rodem z Moravské Ostravy Josefa Wechsberga.

Švejk v New Yorku

Nový překlad díla Jaroslava Haška Dobrý voják Švejk vyšel v newyorském naklad. Crowell. Překlad, který byl příznivě přijat, pořídil britský diplomat Cecil Parrott, který sloužil po druhé světové válce v Praze nejprve jako tiskový atašé a potom jako velvyslanec.

Učiliště pro pohraničníky

Vysoká škola Sboru národní bezpečnosti zřídila v Holešově na Moravě fakultu ochrany státních hranic. Má připravovat "vysokoškolsky" vzdělané kádry pro Pohraniční stráž. Ke studiu mohou být přijati po složitých přijímacích zkouškách uchazeči, kteří se k další činné službě u oddílů ministerstva vnitřní záležitosti zavazují na dobu nejméně 10 let po ukončení studia.

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K. J. Krušina, Box 239, S 126 02 Hagersten 2, Sweden. Europe.

Napište si o prospekt

Nezaměstnanost a přezaměstnanost

Není pochyby o tom, že jednou z bolestí západního světa je různě kolisající nezaměstnanost, která přináší většímu či menšímu procentu lidí životní problémy. Ve vyspělých zemích už dnes — pravda — nikdo hladý nemůže. Sociální podpory a služby zajišťují i v krizových situacích to nejdůležitější. Ale problém nezaměstnanosti — vyplývající často z prudkého technologického rozvoje toho či onoho odvětví či naopak z nedostatečné kvalifikovanosti některých lidí, zůstává v tržním hospodářství živý a na základě politické demagogie napadnutelný. Těto demagogie pochopitelně přecházejí používání komunistická propaganda, hlavně ze zemí totalitní diktatury. Chce tak odvrátit pozornost od svých problémů, které jsou jen zdánlivě opačné. Ve východoevropských zemích — alespoň v těch průmyslově pokročilejších — panuje, jak známo, přezaměstnanost; je tu nedostatek pracovních sil v některých odvětvích. Přesněji: technologie průmyslu je tak zastaralá a tak pomalu renovovaná, že výrobu lze zvyšovat pouze vyšší zaměstnaností a tedy vyšším využitím zařízení ve vícesměnných provozech. Uvedme čísla z Československa: v letech 1950 — 1970 vzrostlo obyvatelstvo početně o 16%, pracujících lidí však už přibývalo o 26%, z toho žen o více než 54%. Na celkovém přírůstku pracujících v tomto období se ženy podílely téměř 80%. Jejich podíl na celkovém počtu pracujících činí dnes 48%. To je skoro světový rekord, i když v ostatních komunistických státech tomu není příliš jinak. Takový rekord je ovšem v moderní době nežádoucí. Především z hlediska funkce ženy jako

matky a vychovatelky příštích generací, ale i z důvodů přílišné namáhavosti mnohých prací. V čs. zemědělství jsou např. zaměstnány hlavně při ručních — do dnes nemechanizovaných výkonech převážně starší ženy. — Státní orgány už po několik let volají po zintenzívnění průmyslové i zemědělské výroby a varují před dalšími požadavky závodů na pracovní síly. Ovšem tuhá ekonomická centralizace a nyní ještě ztížená závislost na sovětských ekonomických plánech, nedává naději na to, že by se od slov přešlo k činům. Pro čs. ekonomiku to může za několik let znamenat vážnou krizi.

Sovětské nadzvukové letadlo TU-144, jediný soupeř anglo-francouzského letounu typu Concorde, se nevydařilo. Napsal to zvláštní korespondent londýnského listu Daily Telegraph s poukazem na britské a francouzské odborníky, kteří si prohlédli "Túčko" v Sovětském svazu a rozebrali všechna technická fakta, která jsou po ruce. Túčko 144 by nemohlo přeletět Atlantik nadzvukovou rychlostí, aniž by musilo přistát k doplnění zásob pohonných hmot na Islandu nebo snad i v Grónsku. Bude se tedy moci uplatnit jen ve vnitřní dopravě v Sovětském svazu nebo na kratších mezinárodních linkách. Jeho maximální dolet se odhaduje na méně než 4.800 kilometrů při nadzvukové

rychlosti. Túčko-144, které se zřítilo loni za letecké přehlídky v Paříži, bylo prvním dopravním letounem, letícím nadzvukovou rychlostí. Korespondent londýnského listu Daily Telegraph si prohlédl toto letadlo v Paříži krátce předtím, než se zřítilo, a zjistil, že na něm dodatečně byly provedeny větší a velice nákladné změny. K nim patřilo i takzvané "kachní křídlo", to je křídélko, namontované za pilotovou kabinou, které pilot vytahuje při startu a přistávání, aby měl lepší kontrolu nad letadlem při menší rychlosti. Hlavním problémem Túčka 144 jsou však jeho čtyři motory, které nemohou vydržet dvojnásobnou rychlost zvuku bez dodatečného spalování paliva, vyzdvihl letecký kore-

spondent londýnského listu Daily Telegraph a dodal, že Túčko 144 vykazuje ještě jiné vady i po nákladných změnách. Nemá na svých motorech např. obráběcí tahu, které by pomohly zabrzdit letadlo po přistání.

Výročí Albatrosu

Nakladatelství knih pro děti a mládež Albatros slaví čtvrtstoletí svého trvání. Vzniklo v dubnu 1949 jako Státní nakladatelství dětské knihy a jako první knížku vydalo verše K. J. Erbena "Říkej si a hraj!" Nyní vychází v tomto nakladatelství ročně na 220 titulů nákladem 7 milionů výtisků. Největšího nákladu dosud dosáhla kniha říkadel Josefa Lady: v r. 1969 to bylo 200.000 výtisků.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopulárnějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírka esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prostě moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahujících množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útěk z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spoluzakládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprádatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbírka cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Kraján, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — krádem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbírka anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Pálnoční pacient — Egon Hostovský	3.00

Pražská doprava

Od 9. května, kdy zahájí provoz první část jedné trasy pražského metra, dochází ke změnám v celé městské dopravě. Definitivně budou z provozu vyřazeny staré typy tramvají. Mění se také některé jejich trasy, což platí i pro mnohé linky autobusové, jež se hlavně přizpůsobují trase podzemní dráhy. Zavádí se také nový tarif: 1 koruna za jednu jízdu — zásadně bez možnosti přestupu. Děti do 10 let, kočárky s dětmi a vojáci do hodnosti četaře jezdí zadarmo. Mění se i ceny předplatních jízdenek: základní, na tři tratě, bude stát měsíčně 60 korun. Podle úředního průzkumu se prý tímto způsobem může pokrýt 95% všech jízd do zaměstnání. Provozem bez průvodčích ušetří městská správa 1600 zaměstnanců — kterých byl v posledních letech nedostatek.